

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

Caput II. De Gustu & Sapore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

CAPUT I.

De Tactu & Tactili.

Dicendum 1. Organum tactus sunt omnes membranosa corporis partes. Prob. 1. experientia, quia ideo adeps, ossa, ungues, capilli &c. sensationem non efficiunt, quia illa corporis partes nerveis fibris carent: nulla enim potest alia ratio afferri. 2. Quod aliqua pars corporis pluribus fibris nerveis contexta est, eo exquisitioris est sensus. 3. Ratione, quia sensatio operatio est valde nobilis, ad quam subtiliores requiruntur spiritus & instrumenta, quam ad vegetationes: ergo illa duntaxat organa sunt ad sensationem apta, quae huiusmodi spiritus continent; atqui nervi & nerveae fibrae sunt propria organa vehendis & continendis spiritibus destinata, quos continuo ex cerebro & medulla spinali recipiunt: ergo dicendum est in ijs residere proprium tactus organum. Hinc est, quod si huiusmodi spiritibus intercludatur aditus, uti contingit in apoplexia & aliis morbis, tunc etiam deficiat tactus sensatio. Et revera Malpighius, Stenonius, Veslingius & alij microscopiis deprehenderunt membranas interiores, & totam cutis substantiam ex innumeris arteriolarum, venularum, & nervulorum ramis contextam esse, & ex illa verus cuticulam assurgere nerveas papillulas pyramidales penè innumeras.

Dicendum 2. Objectum tactus, si Recentioribus credimus, est omne & solum corpus impenetrabile, quod nempe, utpote minus subtile, potest huiusmodi fibras & papillas nerveas per totum corpus diffusas comprimere, titillare, lacerare, aut aliter movere: si verò credimus Peripateticis, sunt etiam qualitates tactiles, quae possunt organum tactus afficere, uti calor, frigus &c. Patet ab experientia, & utriusque Scholae principii. Imprimis enim omnia illa corpora tactu percipiuntur, quae valent huiusmodi impressionem facere, quae si vehemens sit à corpore scabroso, sensatio erit molesta; si verò levis, poterit esse jucunda. Corpus autem immediatè applicari debet organo, alias sensatio non percipitur, quia non valet nervos commovere: ita etiam corpuscula ignea, si copiosius intromittantur, & fibrillas lacerent, causant sensationem, quam dicimus unctionem. Si verò calor sit qualitas ab igne distincta, tunc dicendum est ad mentem Peripateticorum illam propagari, & produci in organo, quae deinde unà cum illo, & anima, atque aliis requisitis producat sensationem. Hic si utrique parti concedas aliquid, medio tutior ibis, si nempe dicas, ignem v.g. agere per seipsum aut per effluvia, & simul per calorem sibi proprium.

CAPUT II.

De Gustu & Sapore.

Dicendum 1. Organum gustus videtur residere in papillis nerveis, ab intima & nervosa linguae membrana profectis, & in extima illius superficie assurgentibus, quae per fauces, & subinde in palato, ut in piscibus extenduntur. Prob. 1. ab experientia, quia illud est gustus organum, quod à rebus sapidis impressiones gustus recipit: tales sunt dictae papillae: ergo. 2. Quia

Quia ibidem specialis est structura, qualis toto corpore non observatur, ut patet ex descriptione linguæ superius data. 3. Quia ubi magis abundant huiusmodi papillæ nervaceæ, ut in apice & radice linguæ, citior & acutior est cibi gustus. 4. Quia per huiusmodi papillas redditur ratio, cur in deliquis vino generoso aut spiritofo liquore instillato, revocetur animus: nam dum papillæ penetranti liquore perfunduntur, spiritus in nervis conclusi novo motu à subtilibus liquoris particulis percelluntur, qui motus ad cerebrum usque perductus mentem aliò abductam, aut quodammodo sopitam excitat.

Dicendum 2. Objectum gustus sunt sapes, qui, prout sunt in corpore sapido, juxta RR. nihil aliud sunt, quam corpuscula quædam potissimum salia, talis configurationis, molis & motus, ut applicata linguæ, ejus papillas modo speciali moveant: juxta Peripateticos verò sunt qualitates absolutæ in corporibus sapis residentes. Patet iterum ex utriusque Philosophiæ principiis; sicq; velis, utramque partem, uti superius dictum est, conciliabis. Interim negari non potest, quin ex salibus potissimum, & dispositione organi repetenda sit gustus sensatio & varietas. 1. Enim fit sensatio vehementior, cum spiritus salini in ore dissolvuntur; debet enim corpus durum in ore subigi, & salivâ dilui, ut possit gustari; nam alioquin salinæ ejus particulæ organum non subibunt, nec consequenter illud afficient. Unde Aristoteles pronuntiavit, saporem nasci ex dissolutione substantiæ siccæ in humido. 2. Si sal omnis ex aliquo corpore educatur, corpus illud remanet prorsus insipidum: econtra admixto sale sapis redduntur cibi. Et constat ex resolutione chymica, nullum esse corpus sapidum, ex quo non varij educantur sales. 3. Requiritur quædam dispositio ex parte organi, quâ fit, ut idem cibus magis aut minus gratus percipiatur, eaque dispositione mutatâ, mutatur etiam gustus. Unde sapius placent senibus cibi, qui olim ipsis junioribus displicebant: hinc etiam placent quandoque cineres, gypsus, carbones ipsis puellis, aut foeminis prægnantibus ex inordinata dispositione organi. 4. Ex variis humoribus salivæ permixtis vitiatur, aut mutatur gustus; sic diffusa bile omnia apparent amara. Et ex his innumeri oriuntur sapes diversi, tum propter innumeram diversitatem mistionum, tum propter incredibilem salium varietatem, tum denique propter multiplicem differentiam texturæ organi gustus, quæque in singulis animalibus diversæ speciei plerumque diversa est, & subinde etiam intra eandem speciem.

C A P U T III.

De odoratu & odoribus.

Dicendum 1. Organum olfactus residet in tenui membrana interiores narium anfractus, seu lamellas osseas & cartilagineas obducente. Patet, tum ab experientia, tum ex dictis de naso & naribus: in eo enim residet organum olfactus, in quo innumeræ nervorum olfactoriorum fibrillæ disperguntur; sed in prædicta membrana tales nervorum fibrillæ disperguntur, quæ halitus odoriferos percipiunt: ergo. Quod ulterius conf. 1. quia lamellæ istæ cartilaginossæ numerosiores sunt in illis animalibus, quæ olfactu magis pollent, ut patet in cane venatico: & universim plures sunt communiter in brutis, quam in homine, quia cum illa careant rationis critirio, voluit ea Sapien-